

Sytuacja na rynku kredytowym
wyniki ankiety do przewodniczących
komitetów kredytowych

III kwartał 2009

Podsumowanie wyników ankiety

Spowolnienie dynamiki akcji kredytowej w II kwartale 2009 r. wynikało przede wszystkim z czynników podażowych. Banki zastrzyły kryteria udzielania wszystkich rodzajów kredytu, podniosły marże kredytowe i wymagały większych zabezpieczeń kredytów. Skala zastrzania polityki kredytowej była jednak mniejsza niż w poprzednich kwartałach. Zmiany w polityce kredytowej wynikały z dostosowania do pogarszającej się bieżącej sytuacji gospodarczej i prognoz jej przyszłego rozwoju. Znacznie mniejszą rolę niż w minionych dwóch kwartałach odgrywały ograniczenia kapitałowe banków. Banki zanotowały wzrost popytu na większość rodzajów kredytu, jednak ze względu na ograniczoną konkurencję na rynku kredytowym mogły utrzymywać restrykcyjne kryteria i warunki kredytowania.

Kredyty dla przedsiębiorstw

- Polityka kredytowa: w II kwartale 2009 r. silniej zastrzono kryteria udzielania kredytów małym i średnim przedsiębiorstwom (procent netto 65-70%) niż dużym przedsiębiorstwom (procent netto 31-48%). Jedna trzecia banków podniosła marże kredytowe.
- Popyt na kredyt: wzrósł popyt na kredyty krótkoterminowe. W przypadku kredytów długoterminowych popyt ze strony dużych przedsiębiorstw zwiększył się, natomiast ze strony małych i średnich przedsiębiorstw – pozostał bez zmian.
- Oczekiwania na III kwartał 2009 r.: banki spodziewają się dalszego zastrzania polityki kredytowej względem przedsiębiorstw. Oczekiwany jest wzrost popytu na kredyty krótkoterminowe i spadek popytu na kredyty długoterminowe.

Kredyty mieszkaniowe

- Polityka kredytowa: około 40% banków zastrzyło kryteria udzielania kredytów. Miało miejsce niewielkie zastrzanie warunków kredytowania.
- Popyt na kredyt: ocena zmian popytu była bardzo zróżnicowana. W ujęciu zagregowanym miał miejsce niewielki wzrost popytu.
- Oczekiwania na III kwartał 2009 r.: banki spodziewają się ponownego niewielkiego zastrzania polityki kredytowej oraz wzrostu popytu na kredyt.

Kredyty konsumpcyjne

- Polityka kredytowa: 80% banków zastrzyło kryteria udzielania kredytów. Warunki udzielania kredytów zostały nieznacznie zastrzone.
- Popyt na kredyt: banki odnotowały nieznaczny wzrost popytu.
- Oczekiwania na III kwartał 2009 r.: banki przewidują dalsze zastrzanie polityki kredytowej i wyraźny wzrost popytu na kredyty konsumpcyjne.

Syntetyczne wyniki ankiety

Celem ankiety jest określenie kierunku zmian polityki kredytowej, tj. kryteriów i warunków udzielania kredytów, a także zmian popytu na kredyty w polskim systemie bankowym. Kryteria udzielania kredytów są rozumiane jako ustalone przez bank minimalne standardy zdolności kredytowej, jakie musi spełnić kredytobiorca, aby uzyskać kredyt. Warunki udzielania kredytów są to cechy umowy kredytu uzgadniane przez bank i kredytobiorcę, w tym marża odsetkowa, pozaodsetkowe koszty kredytu, maksymalna kwota kredytu, wymagane zabezpieczenia i maksymalny okres kredytowania.

Ankieta została skierowana do przewodniczących komitetów kredytowych banków. Uzyskane odpowiedzi mogą nie uwzględniać stanowiska innych pionów banku niż pion kredytowy. Ankieta została przeprowadzona na przełomie czerwca i lipca 2009 r. **wśród 30 banków, których łączny udział należności od przedsiębiorstw i gospodarstw domowych w portfelu sektora bankowego wynosi 83,9%.**

Agregacja danych, które posłużyły do prezentacji wyników, polegała na policzeniu ważonych struktur procentowych odpowiedzi oraz procentu netto, czyli różnicy między strukturami obrazującymi przeciwne tendencje. Zgodnie z przyjętą metodyką, słowa określające ilość (większość, połowa, znaczący, istotny, odsetek banków, etc.) odnoszą się do ważonych struktur procentowych, a nie do liczby banków. Wyrażenie „większość banków” należy więc rozumieć jako „ważona aktywami większość banków”. Szczegóły dotyczące metodyki obliczeń przedstawiono w załączniku nr 1.

Jeżeli nie zaznaczono inaczej, przytaczane w tekście ilości banków raportujących daną zmianę polityki kredytowej bądź popytu na kredyt oznaczają procent netto banków.

Poniżej przedstawiono tendencje w zakresie stosowanej przez banki polityki kredytowej oraz kształtowania się popytu w II kwartale 2009 r., jak również przewidywania banków na III kwartał 2009 r.

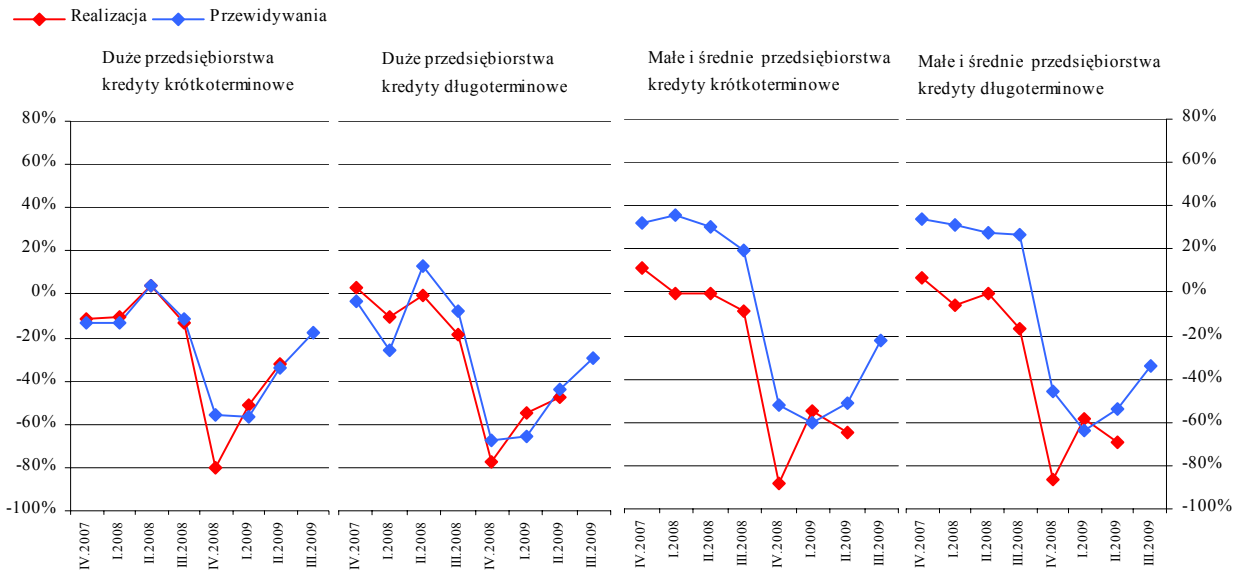
Kredyty dla przedsiębiorstw

W II kwartale 2009 r. kryteria udzielania kredytów dla przedsiębiorstw zostały ponownie zaostrzone. Zaostrzenie kryteriów w największym stopniu dotyczyło kredytów dla małych i średnich przedsiębiorstw, przy czym w tym segmencie rynku nie odnotowano istotnych różnic między zmianami kryteriów udzielania kredytów krótko- i długoterminowych (procent netto wyniósł około 65-70%). Jedna trzecia banków zaostrzyła kryteria udzielania kredytów krótkoterminowych dla dużych firm, zaś połowa banków podjęła taką decyzję w odniesieniu do kredytów długoterminowych dla dużych firm. Decyzje o zaostrzeniu kryteriów udzielania kredytów były w większości przypadków zgodne z zapowiedziami banków przedstawionymi na koniec I kwartału 2009 r. (zob. wykres 1). Udział banków zaostrzających kryteria udzielania kredytów dla dużych przedsiębiorstw w rynku obniżył się od IV kwartału 2008 r., co może wskazywać na stopniowe hamowanie cyklu zaostrzania polityki kredytowej w tym segmencie rynku kredytowego.

Podobnie jak w minionych dwóch kwartałach wszystkie uwzględnione w ankiecie warunki udzielania kredytów dla przedsiębiorstw zostały zaostrzone. Największa grupa banków – ponad 80% – zdecydowała się zwiększyć zakres wymaganych zabezpieczeń kredytu (zob. wykres 2). Banki podniosły także marże kredytowe, przy czym marże w większym stopniu wzrosły dla kredytów o podwyższonym ryzyku. Oceny skali i kierunku

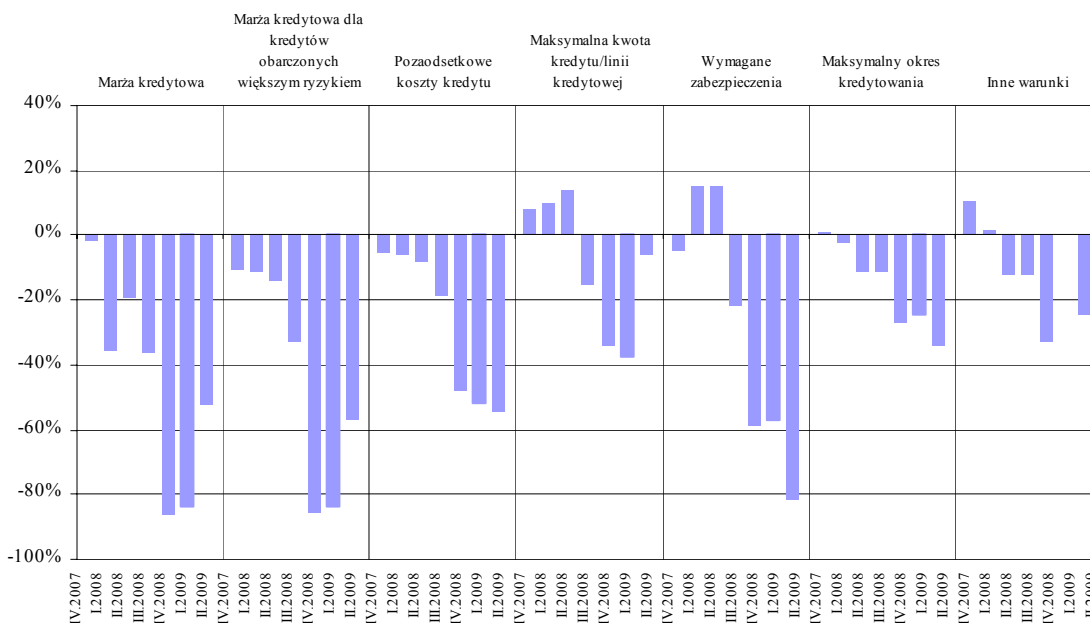
zmiany marż kredytowych były zróżnicowane. Blisko jedna czwarta banków określiła wzrost marż na takich kredytach jako znaczny¹. Z drugiej strony, 16% banków postanowiło obniżyć marże na kredytach dla przedsiębiorstw. Około połowa banków podniosła pozaodsetkowe koszty kredytu, zaś ponad jedna trzecia banków skróciła maksymalny okres kredytowania.

Wykres 1
Kryteria udzielania kredytów dla przedsiębiorstw

Uwaga: wykresy zawarte w niniejszym opracowaniu przedstawiają procent netto. Dodatnią wartość procentu netto należy interpretować jako złagodzenie polityki kredytowej lub wzrost popytu na kredyty, a ujemną wartość procentu netto – jako zaostrożenie polityki kredytowej lub spadek popytu na kredyty. Szczegółowy opis metodyki obliczeń zawiera Załącznik 1.

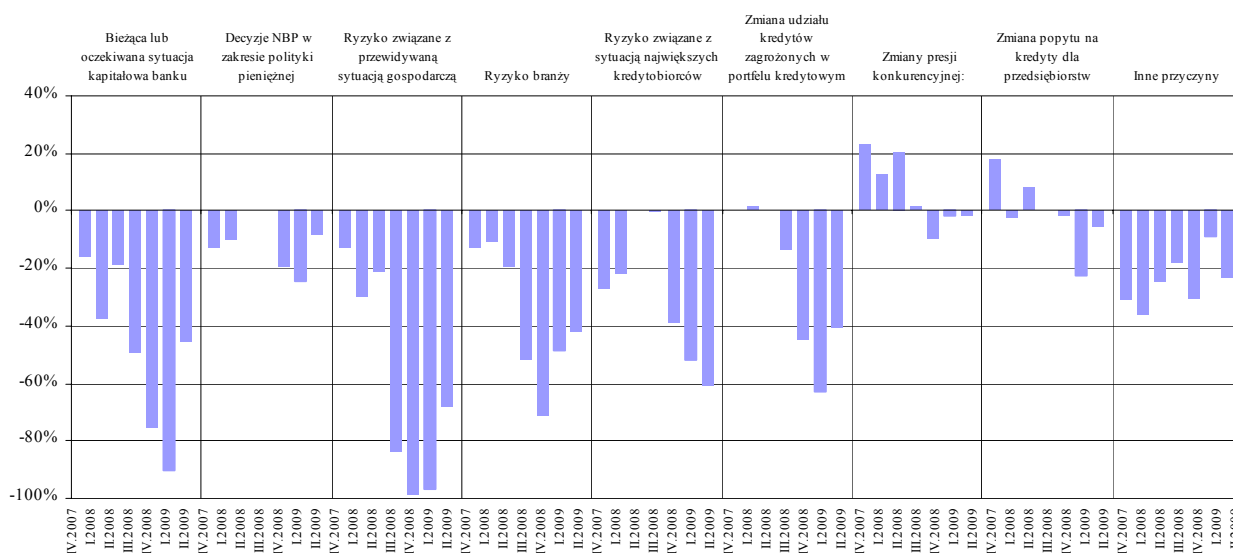
Wykres 2
Warunki udzielania kredytów dla przedsiębiorstw

¹ Banki dysponują możliwością gradacji zmian kryteriów (warunków) udzielania kredytów. W ankiecie banki wybierają spośród opcji: kryteria (warunki) zostały znacznie zaostrożone, kryteria (warunki) zostały nieznacznie zaostrożone, kryteria (warunki) nie zostały zmienione, kryteria (warunki) zostały nieznacznie złagodzone, kryteria (warunki) zostały znacznie zaostrożone.

Najważniejszą przyczyną zaostrzenia polityki kredytowej wobec przedsiębiorstw pozostają negatywne perspektywy rozwoju sytuacji gospodarczej. Czynnikiem ten wymieniło ponad dwie trzecie banków, które w II kwartale 2009 r. zaostrzyły kryteria lub warunki udzielania kredytów dla przedsiębiorstw. 60% banków stwierdziło, że ryzyko związane z sytuacją największych kredytobiorców przyczyniło się do zaostrzenia polityki kredytowej (zob. wykres 3). Jednak wiele z tych banków nie zaostrzyło kryteriów udzielania kredytów dużym przedsiębiorstwom, a jedynie stawiało im bardziej restrykcyjne warunki udzielania kredytów. **W porównaniu z minionymi dwoma kwartałami obniżyła się rola sytuacji kapitałowej banków jako czynnika hamującego akcję kredytową.** Sprzyjało temu zatrzymanie całości zysku za 2008 r. przez większość banków oraz aprecjacja złotego w II kwartale 2009 r., prowadzące do wzrostu średniego współczynnika wypłacalności w sektorze bankowym. Bieżąca lub oczekiwana sytuacja kapitałowa banku została wskazana jako powód zaostrzenia polityki kredytowej przez 45% banków, które zaostrzyły politykę kredytową wobec przedsiębiorstw, wobec 90% w I kwartale 2009 r.

Wykres 3
Przyczyny zmian polityki kredytowej

Wyniki ankiety wskazują, że postępujący wzrost udziału kredytów zagrożonych w portfelu kredytów dla przedsiębiorstw przekłada się na politykę kredytową banków. 40% banków wymieniło wzrost wskaźnika kredytów zagrożonych jako przyczynę zaostrzenia polityki kredytowej. Podobnie jak w przypadku ograniczeń kapitałowych, znaczenie tego czynnika spadło w porównaniu z I kwartałem 2009 r. **Również około 40% banków zaostrzyło politykę kredytową w związku ze wzrostem ryzyka pojedynczych branż.** Wśród branż szczególnie ryzykownych najczęściej wymieniano branżę motoryzacyjną i transportową oraz działy gospodarki powiązane z rynkiem nieruchomości (branżę budowlaną i meblarską). Inne branże wskazane przez banki to przemysł spożywczy, włókienniczy, metalowy i chemiczny, handel detaliczny i górnictwo.

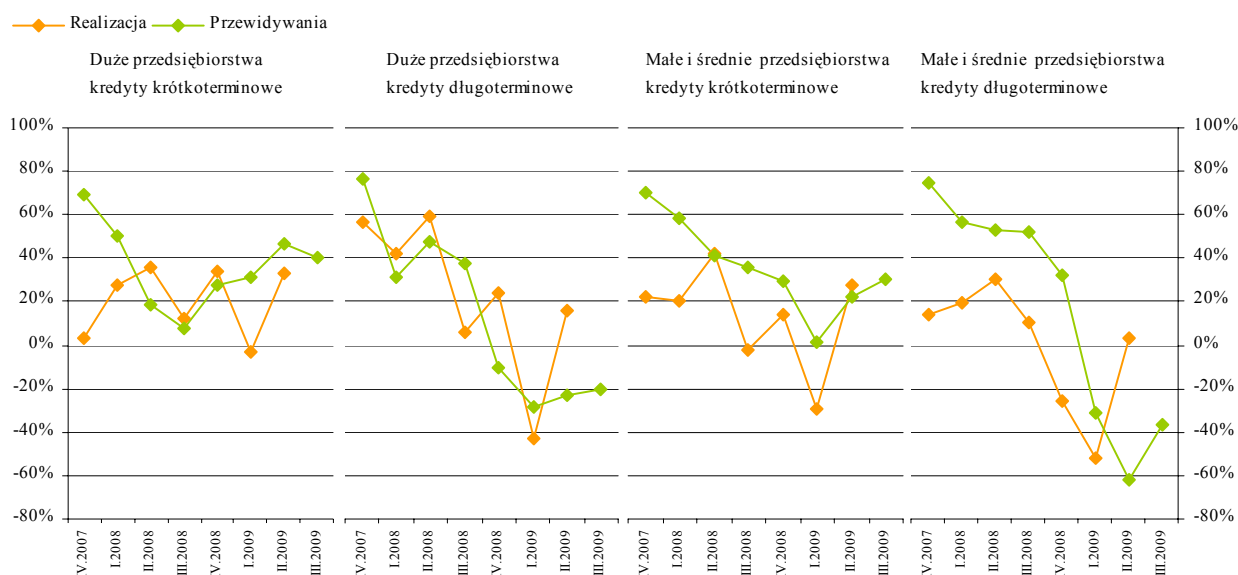
Wśród innych czynników wpływających na zaostrzenie polityki kredytowej banki wymieniły ograniczenia w dostępie do finansowania z rynku międzybankowego i zmiany makroekonomiczne. Czynniki te zostały wskazane przez pojedyncze banki. W ocenie banków presja konkurencyjna na rynku kredytów dla przedsiębiorstw nie ma istotnego wpływu na politykę kredytową.

Popyt na kredyty ze strony przedsiębiorstw wzrósł w II kwartale 2009 r., przy czym w największym stopniu wzrósł popyt na kredyty krótkoterminowe. W ujęciu netto popyt na kredyty dla dużych przedsiębiorstw

zwiększył się w 33% banków, zaś popyt na kredyty dla małych i średnich przedsiębiorstw – w 28% banków; dla kredytów długoterminowych procent netto wyniósł odpowiednio 15% i 2%. Ocena kierunku zmian popytu na kredyt była jednak zróżnicowana. Niewielka grupa banków odczuła spadek popytu na kredyty krótkoterminowe dla dużych przedsiębiorstw. W segmencie kredytów długoterminowych dla dużych przedsiębiorstw 35% banków zanotowało wzrost popytu, a 20% banków stwierdziło, że popyt obniżył się; w przypadku kredytów długoterminowych dla MŚP odsetek banków, które odnotowały wzrost popytu wyniósł 25% i tylko nieznacznie przewyższył procent banków, które odczuły spadek popytu.

Zmiany popytu na kredyty krótkoterminowe były bliskie oczekiwaniom banków wyrażonym w I kwartale 2009 r. Znaczna rozbieżność między oczekiwaniami a faktyczną zmianą popytu na kredyt wystąpiła natomiast w przypadku kredytów długoterminowych. Banki spodziewały się spadku popytu o skali zbliżonej do odnotowanej w I kwartale 2009 r.

Wykres 4
Popyt na kredyt dla przedsiębiorstw

Wzrost popytu na kredyty dla przedsiębiorstw wynika, w ocenie banków, przede wszystkim ze wzrostu zapotrzebowania na finansowanie zapasów i kapitału obrotowego. Czynnikiem ten został wskazany przez 50% banków, co stanowi największą wartość procentu netto od roku. **Drugą istotną przyczyną wzrostu popytu był wzrost zapotrzebowania na finansowanie związane z restrukturyzacją zadłużenia przedsiębiorstw,** który został wymieniony przez 41% banków. 28% banków uznało, że rosnące zapotrzebowanie na finansowanie związane z restrukturyzacją zadłużenia miało znaczny wpływ na wzrost popytu na kredyt². Popyt na finansowanie tego rodzaju rośnie od trzech kwartałów, co może być związane z pogarszaniem się kondycji finansowej przedsiębiorstw i zamianą zobowiązań z tytułu walutowych instrumentów pochodnych na kredyty. W mniejszym stopniu do wzrostu popytu na kredyt przyczyniło się ograniczenie dostępności alternatywnych źródeł finansowania działalności przedsiębiorstw, przede wszystkim kredytów w innych bankach oraz środków własnych przedsiębiorstw. Źródła te zostały wskazane przez około 30% banków, które odnotowały zmiany popytu na kredyt.

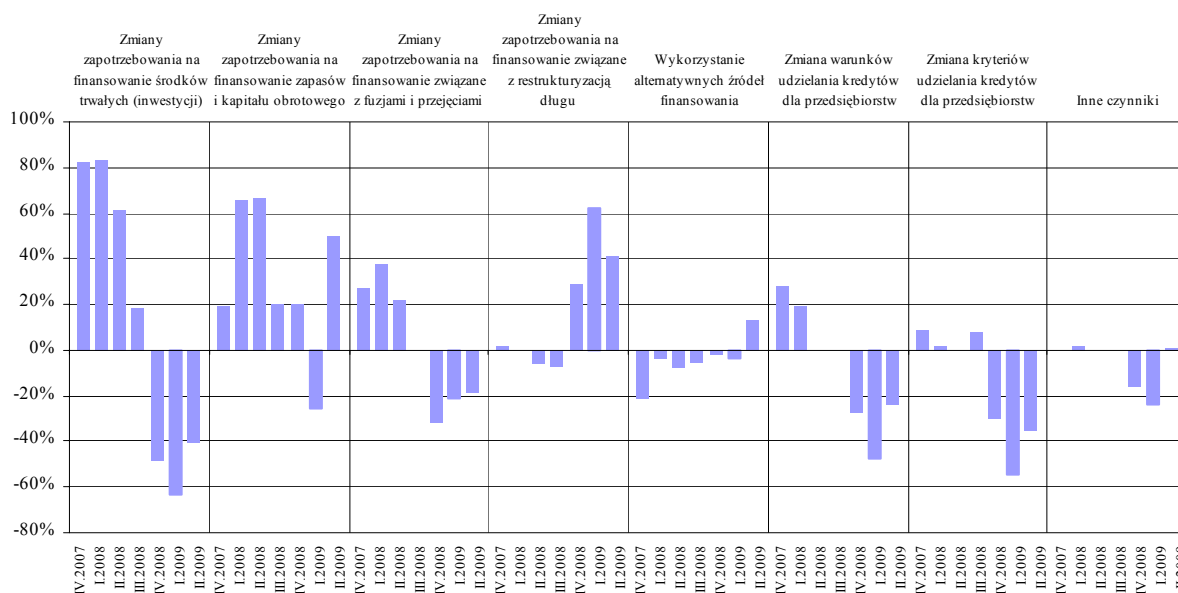
² Banki dysponują możliwością gradacji siły wpływu poszczególnych czynników na zmiany popytu na kredyt. W ankiecie banki wybierają spośród opcji: znaczny wpływ na wzrost popytu, nieznaczny wpływ na wzrost popytu, brak wpływu na zmianę popytu, nieznaczny wpływ na spadek popytu, znaczny wpływ na spadek popytu.

Banki, które odnotowały spadek popytu na kredyty dla przedsiębiorstw, przypisywały to głównie obniżeniu popytu na finansowanie inwestycji (zob. wykres 5). Popyt ten spada od trzech kwartałów. Ocena znaczenia tego czynnika nie jest jednak jednoznaczna. Ponad połowa banków uznała, że zmiana popytu na finansowanie inwestycji w znacznym stopniu przyczyniła się do spadku popytu na kredyty dla przedsiębiorstw, co oznacza pogłębienie się spadku zapotrzebowania na kredyty inwestycyjne w porównaniu z poprzednim kwartałem. Z drugiej strony jedna czwarta banków oceniła, że doszło do wzrostu zapotrzebowania na finansowanie inwestycji przedsiębiorstw. Banki podały również, że do spadku popytu na kredyt doszło ze względu na malejące zapotrzebowanie na finansowanie fuzji i przejęć.

Banki spodziewają się dalszego zaostrzenia polityki kredytowej względem przedsiębiorstw w III kwartale 2009 r. Zaostrzenie to ma dotyczyć wszystkich rodzajów kredytów dla przedsiębiorstw (zob. wykres 1), przy czym nieco więcej banków planuje zaostrzenie polityki kredytowej wobec MŚP niż wobec dużych przedsiębiorstw. Zmiany polityki kredytowej mają być bardziej powszechne w segmencie kredytów długoterminowych niż w segmencie kredytów krótkoterminowych. Oczekiwania banków co do przyszłego kursu polityki kredytowej wobec przedsiębiorstw są najbardziej optymistyczne od czterech kwartałów.

W III kwartale 2009 r. banki oczekują dalszego wzrostu popytu na kredyty krótkoterminowe ze strony przedsiębiorstw (zob. wykres 4). Wzrost ten ma dotyczyć w większym stopniu kredytów dla dużych przedsiębiorstw. **W segmencie kredytów długoterminowych banki przewidują pogłębienie się spadku popytu.** Nie-wielka grupa banków (około 11-18% banków) spodziewa się jednak wzrostu popytu na kredyty długoterminowe, z czego część oczekuje znacznego wzrostu popytu.

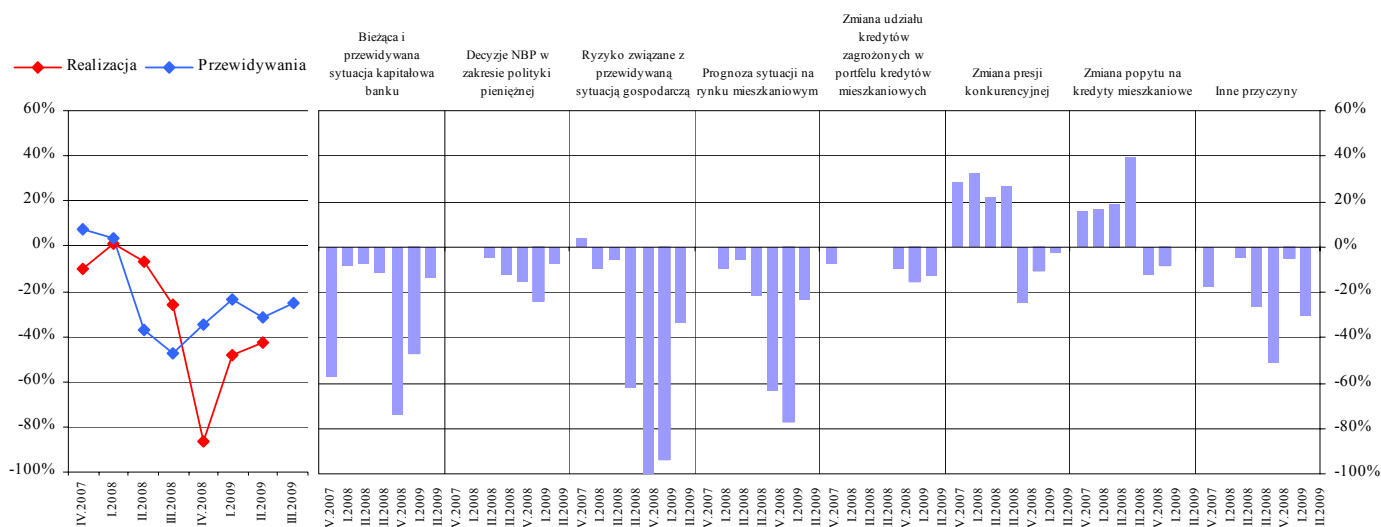
Wykres 5
Przyczyny zmian popytu na kredyt dla przedsiębiorstw

Kredyty mieszkaniowe dla gospodarstw domowych

W II kwartale 2009 r. banki ponownie zaostriżyły politykę kredytową względem kredytów mieszkaniowych (zob. wykres 6). Podobnie jak w poprzednim kwartale, około 40% banków zaostriżyło kryteria udzielania tych kredytów. Ze względu na to, że w minionych dwóch kwartałach przeważająca większość ankietowanych banków wycofała się z udzielania kredytów mieszkaniowych nominowanych w walutach obcych, analizowane zmiany polityki kredytowej odnoszą się do kredytów złotych.

Wykres 6
Polityka kredytowa i przyczyny jej zmian – kredyty mieszkaniowe

Większość warunków udzielania kredytów mieszkaniowych została ponownie zaostriżona. W odróżnieniu od poprzednich dwóch kwartałów zaostriżenie warunków udzielania kredytów mieszkaniowych nie miało jednak charakteru powszechnego. Blisko jedna czwarta banków zdecydowała się podnieść marże kredytowe. Część z nich określiła ten ruch jako znaczne zaostriżenie polityki kredytowej. Liczna grupa banków, które podniosły marże, zaostriżyła również politykę kredytową w obszarze pozaodsetkowych kosztów kredytu mieszkaniowego. W przypadku wymaganego poziomu udziału własnego kredytobiorcy doszło, w ujęciu netto, do bardzo niewielkiego złagodzenia polityki kredytowej (procent netto wyniósł 1,4%), gdyż podobnie liczne grupy banków zdecydowały się zaostriżyć oraz złagodzić wymagania w tym zakresie. Pozostałe warunki udzielania kredytów mieszkaniowych zostały nieznacznie zaostriżone przez około 5-6% banków.

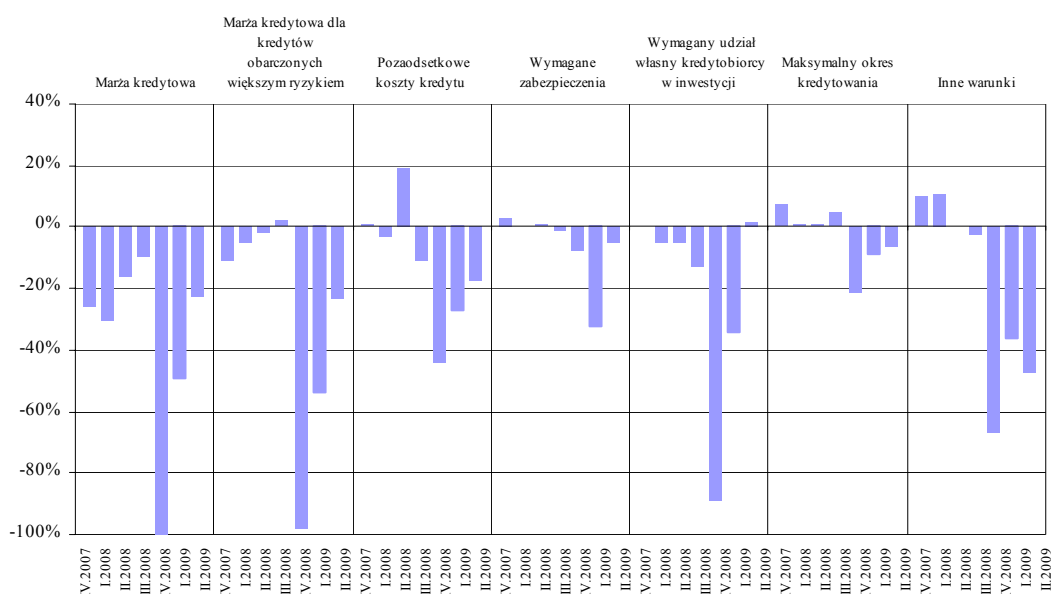
Blisko połowa banków stwierdziła, że zaostriżono inne, nieuwzględnione w ankiecie, warunki udzielania kredytów mieszkaniowych dla gospodarstw domowych. Jednak wskazane przez banki działania miały charakter zmiany kryteriów udzielania kredytów – były to m.in. decyzje o klasyfikacji kredytowanych projektów według poziomu ryzyka kredytowego dewelopera, podniesieniu minimalnej kwoty kosztów utrzymania kredytobiorcy i przyjmowaniu w analizie wniosków o kredyt walutowy raty kredytu podwyższonej o 20%. Kolejne dwa banki zrezygnowały z udzielania kredytów mieszkaniowych w walutach obcych.

Podobnie jak w segmencie kredytów dla przedsiębiorstw, główną przesłanką zaostriżenia polityki kredytowej była niepewność co do przyszłego stanu koniunktury (procent netto wyniósł 34%), lecz znaczenie zagrożeń makroekonomicznych dla zmian polityki kredytowej istotnie spadło w porównaniu z minionymi dwoma kwartałami (zob. wykres 6). Mniejsza grupa banków (około 23%) uzasadniła zaostriżenie polityki kredytowej nieko-

rzystnymi prognozami rozwoju sytuacji na rynku mieszkaniowym. **Coraz mniejszy wpływ na politykę kredytową banków mają ograniczenia o charakterze kapitałowym.** Zaledwie 14% banków, które zmieniły politykę kredytową, uczyniło to pod wpływem pogorszenia bieżącej lub oczekiwanej sytuacji kapitałowej banku. Odpowiedzi banków wskazują, że osłabiła się konkurencja na rynku kredytów mieszkaniowych. Po raz kolejny zmiana presji konkurencyjnej miała wpływ na zaostrzenie polityki kredytowej banków.

Banki, które złagodziły politykę kredytową w odniesieniu do kredytów mieszkaniowych, dokonały tych zmian oczekując poprawy sytuacji makroekonomicznej i sytuacji na rynku mieszkaniowym względem dotychczasowych prognoz.

Wykres 7
Warunki udzielania kredytów mieszkaniowych

W II kwartale 2009 r. procent netto obrazujący zmiany popytu na kredyty mieszkaniowe był dodatni (zob. wykres 8). Opinie poszczególnych banków odnośnie kierunku i skali zmian popytu były bardzo zróżnicowane. Ponad połowa banków zaobserwowała wzrost popytu, przy czym 17% banków uznało go za znaczny. Z drugiej strony, prawie 40% banków odnotowało spadek popytu, w tym 12% banków oceniło go jako znaczny. Oczekiwania banków co do zmian popytu w II kwartale 2009 r., wyrażone w poprzedniej edycji ankiety, były znacznie mniej zróżnicowane i charakteryzowały się niewielką przewagą prognoz spadku popytu.

Wzrost popytu na kredyty mieszkaniowe był, według deklaracji banków, spowodowany przede wszystkim zmianami kryteriów i warunków udzielania kredytów mieszkaniowych. Z racji tego, że w skali całego sektora bankowego miesięczne przyrosty kredytów mieszkaniowych w II kwartale 2009 r. (po wyeliminowaniu wpływu wahań kursowych) były zbliżone do przyrostów notowanych w I kwartale 2009 r., należy przypuszczać, że wzrost popytu był skoncentrowany w bankach, w których polityka kredytowa była najmniej restrykcyjna. Pozostałe banki, w szczególności te, które zrezygnowały z udzielania kredytów nominowanych w walutach obcych, notowały spadek popytu.

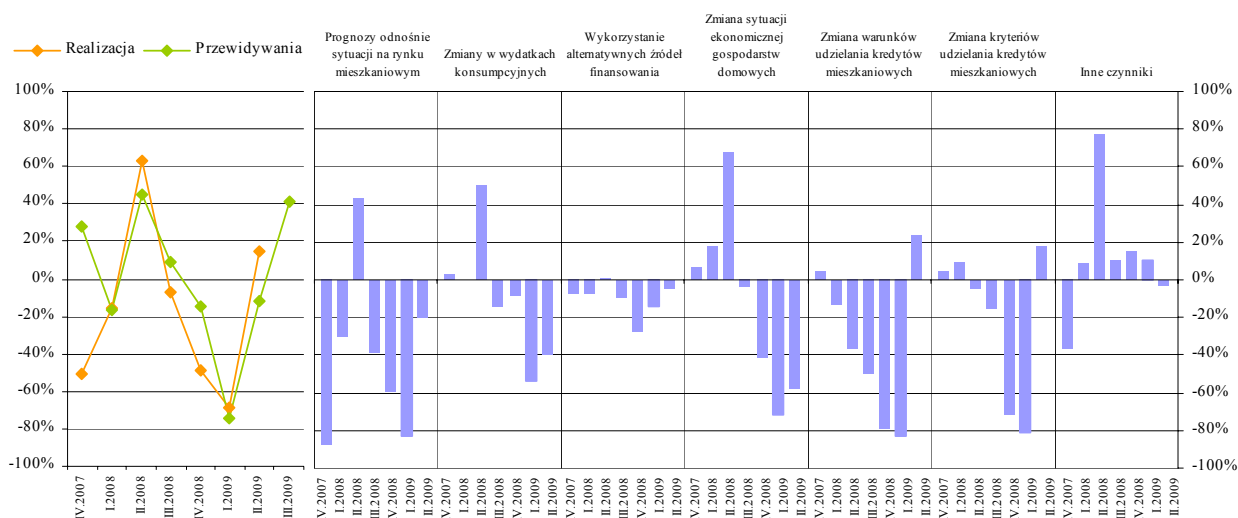
W ocenie niemal 60% banków, które odnotowały zmianę popytu na kredyty mieszkaniowe, do spadku przyczyniło się pogorszenie sytuacji finansowej gospodarstw domowych³ (zob. wykres 8). Duża część banków

³ Zjawisko to zostało wskazane także przez banki, które zadeklarowały wzrost popytu na kredyty mieszkaniowe.

uzasadniła spadek popytu dodatkowo wzrostem wydatków konsumpcyjnych gospodarstw domowych. Większość banków, które zadeklarowały spadek popytu, podała jako jego kolejną przyczynę niekorzystne prognozy rozwoju sytuacji na rynku mieszkaniowym. Ponad 10% banków uznało, że prognozy te wywarły znaczny wpływ na spadek popytu na kredyty.

Blisko 25% ankietowanych banków spodziewa się dalszego zaostrzenia polityki kredytowej w segmencie kredytów mieszkaniowych w III kwartale 2009 r. (zob. wykres 6). Zdaniem większości z nich będzie ono jednak nieznaczne. **Banki przewidują wzrost popytu na kredyty mieszkaniowe** (zob. wykres 8), przy czym gdyby oczekiwania banków sprawdziły się, to skala wzrostu popytu byłaby największa od II kwartału 2008 r.

Wykres 8
Popyt na kredyty mieszkaniowe i przyczyny jego zmian

Kredyty konsumpcyjne dla gospodarstw domowych

W II kwartale 2009 r. blisko 80% banków zaostrzyło kryteria udzielania kredytów konsumpcyjnych dla gospodarstw domowych (zob. wykres 9). Jedna trzecia banków uznała, że dokonane zmiany kryteriów udzielania kredytów konsumpcyjnych stanowią znaczne zaostrzenie polityki kredytowej. Skala zaostrzenia kryteriów udzielania kredytów jest większa niż wynikało to z oczekiwań przedstawionych przez banki na koniec I kwartału 2009 r.

Tendencja zaostrzania warunków udzielania kredytów w segmencie kredytów konsumpcyjnych utrzymała się w II kwartale 2009 r. Odsetek banków, które zaostrzyły warunki udzielania kredytów, spadł w porównaniu z I kwartałem 2009 r. Banki najczęściej decydowały się na podniesienie marż kredytowych. Podobnie jak w poprzednim kwartale, uczyniło to ponad 25% banków (zob. wykres 10). Banki częściej podnosiły marże na typowych kredytach niż na kredytach o podwyższonym ryzyku. Zaostrzono również pozostałe warunki kredytu. W szczególności 16% banków zwiększyło pozaodsetkowe koszty kredytu. Wśród innych zmian warunków udzielania kredytów konsumpcyjnych banki wskazały ograniczenie dostępności uproszczonych procedur badania zdolności kredytowej (w tym dokumentacji dochodu kredytobiorcy w formie oświadczenia o dochodzie) oraz wprowadzanie wymogu poręczenia kredytu przez osobę trzecią.

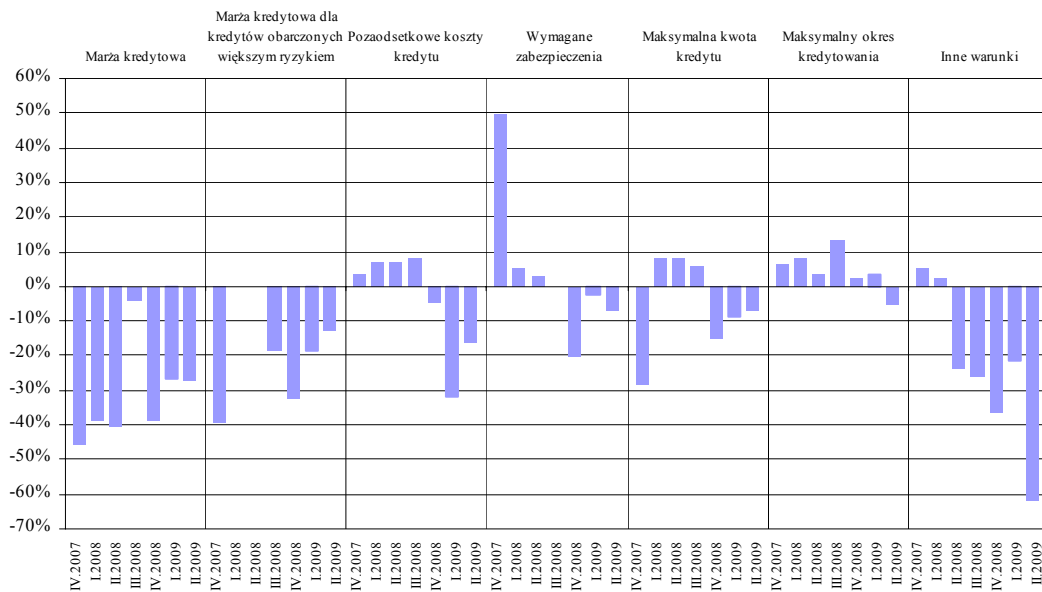
Wykres 9

Polityka kredytowa i przyczyny jej zmian – kredyty konsumpcyjne

Wykres 10

Warunki udzielania kredytów konsumpcyjnych

Główną przyczyną zaostrzenia polityki kredytowej w segmencie kredytów konsumpcyjnych było nasilenie się ryzyka związanego z przyszłą sytuacją gospodarczą. Powód ten wskazało 66% banków. 31% banków uznało jego wpływ na zaostrzenie polityki kredytowej za znaczny. Inaczej niż w pozostałych segmentach rynku kredytowego, znaczenie tego czynnika wzrosło w II kwartale 2009 r. (zob. wykres 9). Istotny wpływ na zmiany polityki kredytowej w odniesieniu do kredytów konsumpcyjnych wywarł również wzrost wskaźnika kredytów zagrożonych. Podobnie jak w poprzednich dwóch kwartałach, nieco ponad 40% banków uzasadniło w ten sposób zaostrzenie kryteriów lub warunków udzielania kredytów konsumpcyjnych. Znacznie mniejsze znaczenie miała sytuacja kapitałowa banków i obniżki oficjalnych stóp procentowych.

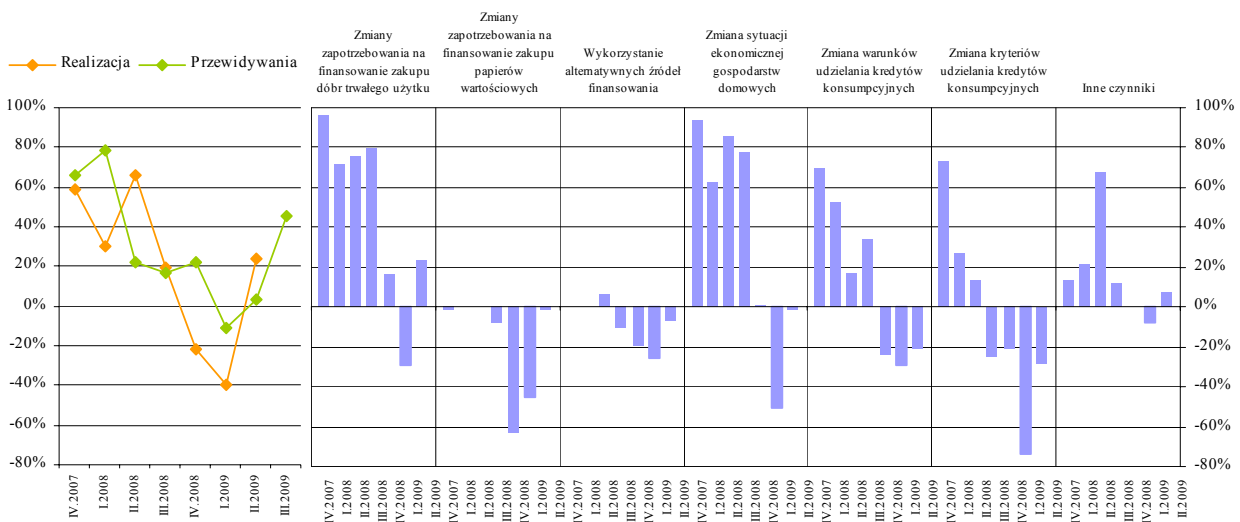
W II kwartale 2009 r. banki odnotowały wzrost popytu na kredyty konsumpcyjne dla gospodarstw domowych (procent netto wyniósł 24%). Należy jednak zauważyć, że odpowiedzi banków były zróżnicowane. Blisko

40% banków zanotowało nieznaczny spadek, podczas gdy prawie 15% - nieznaczny wzrost popytu na kredyty. Na koniec I kwartału 2009 r. banki przewidywały stabilizację popytu na kredyty konsumpcyjne (zob. wykres 11).

Banki, które odnotowały wzrost popytu na kredyty konsumpcyjne, tłumaczyły go przede wszystkim wzrostem zapotrzebowania na finansowanie zakupu dóbr trwałego użytku po jego spadku w minionym kwartale (zob. wykres 11). Grupa około 40% banków oceniła, że do wzrostu popytu przyczyniła się zmiana sytuacji ekonomicznej gospodarstw domowych. Kierunek oddziaływania tego czynnika nie był jednak jednoznaczny, gdyż podobnie liczna grupa banków uznała, iż prowadził on do spadku popytu na kredyty konsumpcyjne. W konsekwencji procent netto wyniósł -2%. Banki uzasadniały spadek popytu na kredyty konsumpcyjne także rosnącym wykorzystaniem przez gospodarstwa domowe oszczędności w celu zakupu dóbr konsumpcyjnych oraz dokonanym zaostrzeniem polityki kredytowej. Mogło ono zniechęcać wiele gospodarstw domowych do ubiegania się o kredyt konsumpcyjny.

Banki oczekują w II kwartale 2009 r. dalszego zaostrzenia polityki kredytowej w segmencie kredytów konsumpcyjnych (zob. wykres 9). Oczekiwania takie zadeklarowało ponad 40% banków, przy czym 13% banków przewiduje, że znacznie zaostrzy politykę kredytową. Żaden bank nie zamierza złagodzić kryteriów lub warunków udzielania kredytów konsumpcyjnych. **Większość banków spodziewa się wzrostu popytu na kredyty konsumpcyjne**, równocześnie niewielka grupa banków przewiduje spadek popytu (zob. wykres 11).

Wykres 11
Popyt na kredyty konsumpcyjne i przyczyny jego zmian

Załącznik 1

Metodyka

Wyniki ankiet prezentowane są w postaci struktur, tzn. odsetka banków, które wybrały daną opcję odpowiedzi na poszczególne pytania. Odpowiedzi banków są wazone udziałem danego banku w segmencie rynku, którego dotyczy pytanie. Wazenie odpowiedzi poszczególnych podmiotów jest często stosowanym rozwiązaniem przy opracowywaniu wyników ankiet typu jakościowego¹.

Znaczenie poszczególnych banków w danym segmencie rynku reprezentują udziały należności danego banku w należnościach wszystkich 30 banków, które odpowiedziały na ankietę, w rozbiciu na poszczególne kategorie należności. Poniższa tabela prezentuje segment rynku, którego dotyczą poszczególne pytania i kategorię należności, która posłużyła do obliczenia udziałów poszczególnych banków w danym segmencie rynku.

Tabela 1

**Segment rynku i odpowiadająca mu kategoria należności
uwzględniona przy liczeniu wag**

Nr pytań	Segment rynku	Kategoria należności
1, 4, 6, 7	Kredyty krótkoterminowe dla przedsiębiorstw	Należności od przedsiębiorstw i spółek państwowych, przedsiębiorstw i spółek prywatnych oraz spółdzielni i przedsiębiorców indywidualnych o pierwotnym terminie realizacji do 1 roku łącznie z rachunkiem bieżącym
	Kredyty długoterminowe dla przedsiębiorstw	Należności od przedsiębiorstw i spółek państwowych, przedsiębiorstw i spółek prywatnych oraz spółdzielni i przedsiębiorców indywidualnych o pierwotnym terminie realizacji powyżej 1 roku
2, 3, 5	Kredyty dla przedsiębiorstw ogółem	Należności ogółem od przedsiębiorstw i spółek państwowych, przedsiębiorstw i spółek prywatnych oraz spółdzielni i przedsiębiorców indywidualnych
8, 9, 10, 13, 14, 16, 17	Kredyty mieszkaniowe dla gospodarstw domowych	Kredyty mieszkaniowe dla osób prywatnych
8, 11, 12, 13, 15, 16, 17	Kredyty konsumpcyjne i inne dla gospodarstw domowych	Należności ogółem od osób prywatnych pomniejszone o kredyty mieszkaniowe dla osób prywatnych

Uwaga: Wszystkie kategorie należności dotyczą rezydentów. W przypadku przedsiębiorstw nie uwzględniono podziału na duże oraz małe i średnie przedsiębiorstwa, ze względu na brak odpowiednich danych w statystyce bankowej.

Źródło: NBP.

Poszczególnym odpowiedziom przypisywana jest zatem waga, będąca udziałem banku w danym segmencie rynku. Przy liczeniu wag uwzględniono średni stan należności danej kategorii w pierwszym i drugim miesiącu kwartału poprzedzającego kwartał, którego dotyczy ankietę.² Jeżeli bank w którymś

¹ Por. M. Bieć „Test koniunktury. Metody, techniki, doświadczenia”, Prace i materiały Instytutu Rozwoju Gospodarczego, Nr 48, SGH, 1996, str. 71-114.

² Na czas opracowywania wyników ankiety nie są dostępne dane dotyczące stanu należności w poszczególnych bankach w trzecim miesiącu tego kwartału ze względu na ok. trzytygodniowe opóźnienie w raportowaniu.

z pytań wybrał opcję odpowiedzi „nie dotyczy”, przypisywano mu wagę 0. W ten sposób przy liczeniu struktur dla poszczególnych pytań uwzględniono jedynie te banki, które są aktywne w danym segmencie rynku.

Oprócz struktur dla każdej odpowiedzi policzono tzw. procent netto, który jest różnicą między odsetkiem odpowiedzi pokazujących przeciwne kierunki zmian. Wielkość ta pokazuje zatem ogólną tendencję w danym segmencie rynku. Sposób liczenia procentu netto dla poszczególnych pytań zawiera tabela 2.

Tabela 2
Sposób liczenia procentu netto

Nr pytań	Definicja procentu netto
1, 2, 8, 9, 11	Różnica między sumą odpowiedzi „znacznie złagodzone” i „nieznacznie złagodzone” a sumą odpowiedzi „znacznie zaostrzone” i „nieznacznie zaostrzone”. Ujemny wskaźnik oznacza tendencję do zaostrzania kryteriów
3, 10, 12	Różnica między sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na złagodzenie polityki kredytowej” i „nieznaczny wpływ na złagodzenie polityki kredytowej” a sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na zaostrzenie polityki kredytowej” i „nieznaczny wpływ na zaostrzenie polityki kredytowej”. Ujemny wskaźnik oznacza, że dany czynnik w większym stopniu przyczynił się do zaostrzenia niż złagodzenia polityki kredytowej.
4, 13	Różnica między sumą odpowiedzi „wzrósł znacznie” i „wzrósł nieznacznie” a sumą odpowiedzi „zmniejszył się znacznie” i „zmniejszył się nieznacznie”. Dodatni wskaźnik oznacza wzrost popytu.
5, 14, 15	Różnica między sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na wzrost popytu” i „nieznaczny wpływ na wzrost popytu” a sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na spadek popytu” i „nieznaczny wpływ na spadek popytu”. Dodatni wskaźnik oznacza, że dany czynnik oddziaływał na wzrost popytu, ujemny – na spadek.
6, 16	Różnica między sumą odpowiedzi „zostanie znacznie złagodzona” i „zostanie nieznacznie złagodzona” a sumą odpowiedzi „zostanie znacznie zaostrzona” i „zostanie nieznacznie zaostrzona”. Dodatni wskaźnik oznacza oczekiwane złagodzenie polityki kredytowej.
7, 17	Różnica między sumą odpowiedzi „wzrośnie znacznie” i „wzrośnie nieznacznie” a sumą odpowiedzi „zmniejszy się znacznie” i „zmniejszy się nieznacznie”. Dodatni wskaźnik oznacza oczekiwany wzrost popytu.

Źródło: NBP.